

6. Зуев А. Глобализация: аспекты, о которых мало говорят / Андрей Зуев, Людмила Мясникова // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 8. – С. 54–60.
7. Маслов О. Мировой кризис. Часть 1 / О. Ю. Маслов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.polit.nnov.ru/2008/04/14/crisglobcount>
8. Гаджиев К. Мировой экономический кризис в зеркале социокультурных и политико-культурных трансформаций / Камалудин Гаджиев // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 8. – С. 19–31.
9. Петров М. Трансформация глобальных финансов / Максим Петров, Дмитрий Плисецкий // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 7. – С. 3–22.
10. Лапкин В. В. Философия исторического прогнозирования: Ритмы истории и перспективы мирового развития в первой половине XXI века / В. В. Лапкин, В. И. Пантин. – Дубна : Феникс+, 2006. – 448 с.
11. Гришин И. Север – Юг: прогноз социально-экономической и политической динамики / И. Гришин : Материалы научного семинара «Современные проблемы развития» ; под ред. В. Хорос // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 2. – С. 13–23.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2013

References

1. Halchynskiy, A. S. (2010). *Economic methodology. The logics of renewal*. Kyiv: ADEF-Ukraine (in Ukr.).
2. Halchynskiy, A. S. (2013). *Political nooconomics: the beginnings of economic knowledge renovated paradigm*. Kyiv: Lybid (in Ukr.).
3. The Future of the Global Financial System: A Near-Term Outlook and Long-

- Term Scenarios (2009). *A World Economic Forum Report in collaboration with Oliver Wyman*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_Scenario_FutureGlobalFinancialSystem_Report_2010.pdf
4. Kravchuk, N. Ya. (2012). *Divergence of global development: the modern paradigm of geo-financial space forming*. Kyiv: Knowledge (in Ukr.).
 5. Yakovets, Yu. V. (2011). *Global economic transformations of XXI century*. Moscow: Economics (in Russ.).
 6. Zuiiev, A. (2004). Globalization: randomly mentioned aspects. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya (World Economics and International Relations)*, 8, 54–60 (in Russ.).
 7. Maslov, O. (2008). *The world crisis. Part 1*. Retrieved from <http://www.polit.nnov.ru/2008/04/14/crisglobcount> (in Russ.).
 8. Gadzhiev, K. (2010). The world economic crisis in the mirror of socio-cultural and political-cultural transformations. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya (World Economics and International Relations)*, 8, 19–31 (in Russ.).
 9. Petrov, M., & Plisetskiy, D. (2010). Global finances transformation. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya (World Economics and International Relations)*, 7, 3–22 (in Russ.).
 10. Lapkin, V. V., & Pantin, V. I. (2006). *Philosophy of historical forecasting: the rhythms of history and prospects of world development in the first half of XXI century*. Dubna: Feniks plus (in Russ.).
 11. Grishin, I. (2011). North-South: a forecast of socio-economic and political dynamics. The Materials of Academic Seminar «The Modern Prospects of Development». *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniya (World Economics and International Relations)*, 2, 13–23 (in Russ.).

Received 12.07.2013

УДК 330.341

I. Ю. Штулер

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи, ВНЗ «Національна академія управління», Київ, Україна, shtuler.irina@yandex.ru

ПРОЯВИ ФІНАНСОВОЇ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ ЄС ПІД ЧАС СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Анотація. У статті надано характеристику європейського механізму фінансової стабілізації та опрацьований досвід країн Європи щодо посткризової стабілізації фінансового сектору. Визначено, що незалежно від рівня розвитку країни головними стратегічними цілями механізму фінансової

стабілізації є створення умов для соціально-економічного розвитку суспільства, підвищення рівня і якості життя населення. На основі проведеного аналізу автор доходить висновку щодо подальшого розширення «зони євро». Більш перспективним напрямом у цьому контексті виглядає активізація діяльності, спрямованої на створення нових зон вільної торгівлі.

Ключові слова: фінансовий ринок, дестабілізація, криза, грошово-кредитна політика, антикризовий менеджмент, міжнародний досвід.

I. Ю. Штулер

кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и банковского дела, Национальная академия управления, Киев, Украина

ПРОЯВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ДЕСТАБИЛИЗАЦИИ ЕС В ПЕРИОД МИРОВОГО ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА

Аннотация. В статье охарактеризован европейский механизм финансовой стабилизации и проработан опыт стран по посткризисной стабилизации финансового сектора. Определено, что независимо от уровня развития страны главными стратегическими целями механизма финансовой стабилизации является создание условий для социально-экономического развития общества, повышение уровня и качества жизни населения. На основе проведенного анализа автор приходит к выводу о дальнейшем расширении «зоны евро». Более перспективным направлением в этом контексте выглядит активизация деятельности, направленной на создание новых зон свободной торговли.

Ключевые слова: финансовый рынок, дестабилизация, кризис, денежно-кредитная политика, антикризисный менеджмент, международный опыт.

Iryna Shtuler

Ph.D. in Economics, Associate Professor, The National Academy of Management, Kyiv, Ukraine

THE SIGNS OF THE EUROPEAN UNION FINANCIAL DESTABILIZATION DURING THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS

Abstract. *Introduction.* The implementation of stabilization measures in the financial system is one of the main priorities of the economic policy of many countries. This is due to the fact that financial stability contributes to the efficient allocation of resources, risk sharing and thus stimulates economic activity and improves the well-being of the country. *The purpose* of the article is to study the signs of financial destabilization in the economic development of the EU during the period of crisis which affected the EU countries. *Results.* Based on the analysis, the author concludes that a promising direction in the context of further expanding the «euro zone» could be a revitalization of direction aimed at the new free trade zones creation. *Conclusion.* Financial recovery of the EU is connected with its further expanding and a choice of future development vector. Ukraine is a part of such a vector for the EU. Despite substantial economic problems in the EU, Ukraine's strategic course towards the European integration has to stay steady since this choice will help our country become stronger and gain new competitive advantages.

Key words: financial market instability; financial crisis; monetary policy; crisis management; international experience; free trade zones; integration.

JEL Classification: E42, E60, O19

Постановка проблеми. Кризові явища в економічних системах локального та світового масштабів викликають фінансову дестабілізацію і потрясіння суб'єктів господарювання вже не перше століття.

Під час останньої світової фінансово-економічної кризи відбулися якісні зміни в економічній системі, що спричинили глибоке порушення розвитку фінансових взаємозв'язків як у ЄС в цілому, так і в окремих країнах-членах. Фінансовий ринок став доволі точним індикатором стану економіки – його реакція на різноманітні економічні події є найбільш значущою для виявлення тенденцій, які можуть призвести до початку фінансової кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування механізму фінансової стабілізації на національному та європейському рівнях ґрунтовно представлено в економічних доробках класиків економічної думки і провідних учених сучасності, серед яких К. Маркс (*K. Marx*) [1], А. Сміт (*A. Smith*) [2], Дж. Сорос (*G. Soros*) [3], Т. Сарджент (*T. Sargent*), К. Сімс (*C. Sims*) та ін.

Російські й вітчизняні науковці, зокрема Ю. А. Борко [4], А. С. Гальчинський [5], К. Н. Гусева [6], Л. І. Дідківська [7], Д. Є. Григор'єв [6], С. Мойсеев [8], А. І. Сухар'єв [9], Є. Н. Чекар'єва [6], також плідно працюють, досліджуючи цю проблематику.

Нині в економічній літературі стосовно державного антикризового фінансового механізму вже існує цілісна система категорій. Утім, на нашу думку, досвід країн Європи щодо посткризової стабілізації фінансового сектору, а також власне механізм фінансової стабілізації Євросоюзу потребує додаткового аналізу.

Метою статті є дослідження проявів фінансової дестабілізації під час економічного розвитку ЄС у кризовий період, які відчули (і відчувають дотепер) країни Євросоюзу, а також сучасні пріоритети їх економічного розвитку.

Для досягнення зазначеної мети були досліджені фінанси як складова макроекономічної стабілізації, визначено механізм фінансової стабілізації, досліджено чинну практику реалізації стабілізаційних заходів у фінансовій системі Євросоюзу, визначено його місце і роль у сучасних міжнародних економічних відносинах.

Основні результати дослідження. Європейський Союз став реальним творцем світової політики. Його створення – результат півстолітнього розвитку європейської інтеграції та значних зусиль усіх країн-учасниць. У більш широкому контексті його виникнення зумовили століття європейської історії і потреби розвитку світової економіки.

Місце й роль ЄС у світі незрівнянні із місцем та роллю будь-якого торгового блоку чи міжнародної організації. Європейський Союз – це згуртована політична й економічна сила, один із головних полюсів світової політики і економіки [10]. Суттєвою особливістю Європейського Союзу є те, що його держави-члени – це продукт свідомої та швидкої еволюції.

Протягом 50 років європейці прагнули до тісного економічного співробітництва і політичних зв'язків. Вступ десяти нових країн до ЄС у 2004 р. відкрив останній та, можливо, найдраматичніший розділ у цьому процесі. Розширення другого у світі за величиною ринку Європи пропонує нові можливості для економічного оновлення. Але із розширенням приходять і проблеми. На тлі повільного зростання, зatoryжного високого рівня безробіття й важких фінансових ситуацій у деяких країнах ЄС ті держави-члени, що давно перебувають в організації, переважно зосереджуються на потенційно небезпечних труднощах, ніж можливостях. Ці проблеми є реальними, але їх розв'язання лежить у площині нових перспектив розширеного ЄС: збільшення обсягів торгівлі товарами і послугами, інтеграція ринків, кращий розподіл капіталу, потенційно дисциплінуючий вплив, що здійснюється на економічну політику країни з боку ЄС.

Після вступу до Євросоюзу країн-новобранців процеси поглиблення співпраці та інтеграції поширюються також на нову територію. Інститутам ЄС доводиться координувати макроекономічну політику трьох груп держав: членів

об'єднання, учасників єдиного внутрішнього ринку і новачків, що знаходяться у процесі адаптації. При цьому одним із основних напрямів політики ЄС є сприяння процесу реальної конвергенції трьох десятків країн, який, по суті, починається заново і триватиме, як нам видається, щонайменше три десятиліття. Ціна цієї політики буде вимірюватися сотнями мільярдів євро [11].

Європейський Союз – це міждержавне об'єднання, що базується на нормах міжнародного права, подібно міжнародним економічним організаціям чи регіональним торговим блокам. Система європейських інтеграційних інститутів має політичну, економічну, юридичну природу. У її основі лежить принцип наднаціональності, тобто передачі національними державами частини свого суверенітету наднаціональним інститутам та органам.

На відміну від національної держави Європейський Союз – це відкрита політико-економічна система, яка жорсткіше відчуває прояви фінансової дестабілізації, що виникають під час світових криз, а прийом нових членів ще більше ускладнює ситуацію.

Глобальна фінансова та економічна криза, яка розпочалася у світі у 2007 році, відчутно дестабілізувала «зону євро». На думку експертів Національного інституту стратегічних досліджень, нинішня криза в «зоні євро» має три тісно переплетені внутрішні причини [8].

По-перше, загострення протиріччя, породженого тим, що в рамках Європейського Союзу здійснюється єдина наднаціональна валютна політика, тоді як економічний союз будується на координації національних економічних політик країн – членів ЄС. При цьому єдина грошово-кредитна політика проводиться без урахування відмінностей у рівні розвитку та структурі господарств країн, що входять у союз.

По-друге, накопичення величезних боргових зобов'язань як наслідок значного (а часом і нестримного) зростання заповичень. Тривалий час це практикувалося у широких масштабах практично на всіх рівнях: домашні господарства почали частіше вдаватися до іпотечного та споживчого кредитування, банки охоче поповнювали свої активи за рахунок зовнішніх джерел, а держави досить безвідповідально ставилися до дотримання бюджетної дисципліни.

Більшість держав не дотримувалася так званих Маастрихтських критеріїв, згідно з якими негативне сальдо бюджету не повинно було перевищувати 3% ВВП, а величина державного боргу – 60%. Фактично ж дефіцит держбюджетів у межах «зони євро» в середньому зріс від 0,6% у 2007 р. до 6,3% у 2009 р. [12]. А в Португалії, Іспанії, Греції та Ірландії цей показник був ще вищим. Відіграли свою роль і антикризові заходи урядів, прийняті у відповідь на світову фінансову кризу, – вони призвели до істотного зростання державних видатків. Причому відбулося це в умовах, коли податкові надходження не збільшувалися або взагалі скорочувалися.

По-третє, виникла криза довіри до «проблемних країн». Величезними обсягами держоблігацій цих країн (близько 2 трлн. євро) володіють банки Франції та Німеччини, що посилює ризики їх фінансово-економічного розвитку [4].

Отже, можна висловити припущення, що критичним є не стільки рівень заборгованості, скільки питання довіри інвесторів до стійкості економік відповідних країн, ефективності їх урядів.

Найслабша ланка у групі проблемних країн – Греція. Її борги склали майже 300 млрд. євро (понад 100% ВВП). Без зовнішньої допомоги країна опинилася б у стані дефолту [11]. Греція вирізняється від інших проблемних держав Європейського Союзу майже повною відсутністю конкурентоспроможних виробництв.

З точки зору визначення та виконання адекватних антикризових заходів найкращі позиції має Ірландія. В Італії та Іспанії уряди налаштовані на досить радикальні кроки. А в Португалії наразі позитивну роль відіграє принцип «робити не гірше, ніж сусіди-іспанці».

Слід зазначити, що існують не тільки проблеми окремих країн ЄС, а й загроза «ефекту доміно» – послідовного обвалу фінансових ринків одних країн під впливом падіння інших. Таку загрозу посилює недостатність державних фінансів, швидке зростання державного боргу країн Європейського Союзу.

Однак антикризових заходів ЄС може виявитися замало для пом'якшення кризових впливів у країнах, що перебувають у важкій ситуації.

Як відомо, спочатку Євросоюз виділив допомогу безпосередньо Греції в обмін на прийняття нею програми скорочення бюджетного дефіциту. Із виникненням аналогічних проблем в інших країнах зони «євро було» оголошено про новий пакет заходів на суму 750 млрд. євро. Вони передбачали створення Надзвичайного фонду європейської фінансової стабілізації в розмірі 60 млрд. євро і спеціальної структури, здатної залучити близько 440 млрд. євро шляхом випуску облігацій під гарантії країн «зони євро». Про підтримку в обсязі 250 млрд. євро оголосив Міжнародний валютний фонд (МВФ). Кошти надаватимуться в рамках програми позик і кредитів для країн «зони євро», у тому числі на двосторонній основі (МВФ-країна) [5].

Наразі економіки Греції, Португалії, Ірландії ще не становлять критичної для Європейського Союзу маси для виникнення загрози. Найбільшу гіпотетичну небезпеку могла б становити ситуація в Італії, де державний борг сягає \$1,8 трлн., або 116% національного ВВП. Однак в Італії (утім, як і в Бельгії) така величина боргу спостерігається вже багато років.

Варто відзначити, що відбувається загальне уповільнення темпів виходу із глобальної фінансово-економічної кризи як Європейського Союзу, так і інших світових центрів, які є взаємозалежними. Понад те, зниження курсу євро може й не надати позитивного поштовху до економічного зростання в рамках ЄС, якщо воно буде нівельовано через необхідність жорсткої економії державних витрат та скорочення доступу підприємств до кредитів [6].

Основна мета Європейського центрального банку (ЄЦБ), який проводить єдину грошово-кредитну політику (національні центральні банки лише виконують його рішення), – підтримка стабільності цін. Протягом перших 12 років функціонування євро ЄЦБ у цілому виконував своє головне завдання – утримував інфляцію на рівні 2–2,5%. При цьому Євросоюзу вдавалося зберігати стабільність курсу євро до долара в межах амплітуди, яка сформувалася в 1999–2009 рр. Але «грецька криза» призвела до того, що євро різко подешевшав відносно долара (на 20%) [8].

Водночас, експерти зійшлися на тому, що доля євро наразі залежить не від ЄЦБ. Країни змушені провести оздоровлення державних фінансів. Зробити це важко на тлі зростання безробіття, падіння конкурентоспроможності та посилення демографічного тиску – потужних факторів, що протидіють бюджетному аскетизму. До того ж «грецька історія» і труднощі в управлінні сферою державних фінансів в інших країнах-членах та ЄС у цілому застали «зону євро» знезацька, що не може не позначитися на тривалості виходу із кризи.

Прихильники ситуаційного аналізу виключають можливість виходу будь-яких країн із ЄС або їх відмову від євро. Адже це не тільки наштовхнеться на численні юридичні перешкоди, а й в умовах кризи ускладнить і подовжить процес переходу інших членів ЄС на євро, уповільнить розширення Європейського Союзу.

Подальше збільшення «зони євро» відбудеться не раніш як у 2016–2017 рр. А враховуючи досвід Греції, можна припустити, що навіть після виконання Маастрихтських критеріїв країни, які претендують на долучення до «зони євро», кілька років піддаватимуться моніторингу якісних перетворень в економіці [7].

Що стосується вступу нових держав до ЄС, то 1 липня 2013 р. набула чинності угода про членство Хорватії в Євросоюзі – вона офіційно стала 28 державою об'єднаної Європи. Перспективи інших Балканських країн досі чітко не окреслені. Туреччина в найближчому майбутньому, на

нашу думку, не вступить до Європейського Союзу. Ісландія може набути членства в разі врегулювання питання із британськими та нідерландськими вкладниками щодо банківського боргу, а також зменшення простору опозиції щодо приєднання до ЄС усередині країни.

Як вважають експерти, Європейський Союз у сучасних умовах переймається тим, у яких масштабах надалі відбуватиметься поглиблення інтеграції в ЄС.

Відомою є точка зору президента Франції, що слід утворити економічний уряд для 16 країн, що знаходяться в зоні ЄС. Таким шляхом він пропонує ліквідувати суперечності, які полягають у тому, що наднаціональне валютне регулювання не поєднується з економічною політикою кожної із цих країн [4].

Натомість прибічники поглиблення інтеграційних процесів у рамках усього ЄС виходять із того, що інституційні зміни потребують коригування Лісабонського договору. За їх логікою, різке звуження поля подальшої інтеграції може призвести до колапсу Євросоюзу. У нинішніх умовах, на їх думку, слід проводити більш жорстку, ніж раніше, координацію економічної політики всіх країн – учасниць ЄС, навіть із застосуванням санкцій щодо тих із них, які відступають від узгодженого курсу. Водночас, є вірогідним, що за 10–15 років до Лісабонського договору можна буде внести поправки, які стосуються всього спектру питань інтеграції, як це було із попередніми договорами.

Особливе значення не тільки для подолання проблеми заборгованості, а й для поглиблення процесів інтеграції в ЄС у цілому має перспектива поповнення валютного союзу бюджетними коштами. А це вимагає створення інструментів перерозподілу коштів у масштабах Європейського Союзу. Нинішній загальний бюджет, що становить 1% сукупного ВВП, явно недостатній [12].

Проти поглибленої інтеграції тільки країн «зони євро» виступає Німеччина, провідна роль якої у часи нинішньої кризи визнається як партнерами по ЄС, так і у світі загалом. Повернення на перші позиції Німеччини як лідера європейської інтеграції можна вважати важливим результатом кризи в «зоні євро».

Висновки. Під впливом фінансово-економічної кризи в ЄС відбувся перехід від політики лібералізації економічної сфери до більш жорсткого регулювання з посиленням наднаціонального характеру інтеграційного об'єднання.

Питання розширення ринку збуту європейської продукції за рахунок приєднання до ЄС «слабких» країн уже не стоїть на порядку денному. Більш перспективним напрямом у цьому контексті виглядає активізація діяльності, спрямованої на створення нових зон вільної торгівлі. Ця обставина надає певного прискорення підписанню Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і створення зони вільної торгівлі. Проте прийняття остаточного рішення в ЄС дедалі більше ув'язують із виконанням українською стороною низки рекомендацій щодо забезпечення основних демократичних прав та свобод у країні.

Незважаючи на суттєві економічні проблеми в Євросоюзі, стратегічний курс України на євроінтеграцію має залишатися незмінним, оскільки саме такий вибір допоможе нашій країні стати сильнішою й отримати нові конкурентні переваги.

Література

1. Маркс К. Капитал: в 2-х т. / К. Маркс. – М.: Терра – книжный клуб, 2009. – Т. 1. – 192 с.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; пер. с англ. – М.: ЭКСМО, 2007. – 332 с.
3. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма / Дж. Сорос. – М.: Инфра-М, 2001. – 262 с.
4. Борко Ю. А. Европейский Союз: углубление и расширение интеграции / Ю. Борко // МЭИМО. – 2012. – № 8. – С. 123–126.
5. Гальчинский А. С. Курс – на европейскую интеграцию // Политика і час. – 2006. – № 11. – С. 1–16.
6. Гусева К. Н. Проблемы обеспечения финансовой стабильности / К. Н. Гусева, Е. Н. Чекмарева, Д. С. Григорьев // Банковское дело. – 2010. – № 9. – С. 30–32.
7. Дідківська Л. І. Захист конкуренції в Європейському Союзі та сучасні новації / Л. І. Дідківська // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 9. – С. 117–123.
8. Моисеев С. Политика поддержания финансовой стабильности / С. Моисеев // Вопросы экономики. – 2008. – № 11. – С. 51–61.

9. Сухарев А. И. Стабилизационный финансовый механизм современных государств / А. И. Сухарев // Финансовая аналитика: проблемы и решения. – 2010. – № 11(35). – С. 40–46.
10. Довідка щодо наслідків розширення ЄС для України, 2013 [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://me.gov.ua>
11. ЄЦБ: Основну роль у виведенні Єврозони з кризи повинні зіграти країни-члени, а не регулятор [Електронний ресурс] // Finance.ua, 2013. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/>
12. Особливості інтеграційних процесів в ЄС на сучасному етапі: інституційні зміни в системі забезпечення економічної та політичної стабільності : Аналітична записка [Електронний ресурс]. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/presentation.html>
13. European Economy: Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses (special edition), 2009 [Electronic recourse]. – Access mode : http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15887_en.pdf

Стаття надійшла до редакції 18.06.2013

References

1. Marx, K. (2009). *Capital*. Moscow: Terra Book Club. Vol. 1.
2. Smith, A. (2007). *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (Trans. from Eng.). Moscow: EKSMO (in Russ.).
3. Soros, G. (2001). *The Crisis of Global Capitalism* (Trans. from Eng.). Moscow: Infra-M (in Russ.).
4. Borko, Y. A. (2012). European Union: the deepening and widening integra-

- tion. *MEiMO (World Economics and International Relations)*, 8, 123-126 (in Russ.).
5. Halchynskiy, A. S. (2006). Course on European Integration. *Polityka i chas (Politics and Time)*, 11, 1-16 (in Ukr.).
6. Gusev, K. N., Chekmareva, E. N., & Grigorieva, D. E. (2010). The problems of financial stability. *Bankovskoe delo (Banking)*, 9, 30-32 (in Russ.).
7. Didkivska, L. I. (2005). Protection of competition in the European Union and modern innovations. *Aktualni problemy ekonomiky (Actual Problems of Economics)*, 9, 117-123 (in Ukr.).
8. Moiseev, S. (2008). The policy of financial stability maintaining. *Voprosy ekonomiki (Issues of Economics)*, 11, 51-61 (in Russ.).
9. Sukharev, A. I. (2010). Financial stabilization mechanism of modern states. *Finansovaya analitika: problemy i resheniya (Financial Analytics: Problems and Solutions)*, 11(35), 40-46 (in Russ.).
10. The Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013). *Position concerning the enlargement of the EU to Ukraine*. Retrieved from <http://me.gov.ua> (in Ukr.).
11. ECB (2013). *The main role in putting the eurozone crisis should play the member states, not the regulator*. Retrieved from <http://news.finance.ua/ua/> (in Ukr.).
12. National Institute of Strategic Studies (2013). *Features of the integration process in the EU at present: institutional change in the system of economic and political stability*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/presentation.html> (in Ukr.).
13. *European Economy: Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses* (2009, Special edition). Retrieved from http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15887_en.pdf

Received 18.06.2013

І. О. Іващук

доктор економічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри міжнародних
фінансів, Тернопільський національний
економічний університет, Україна
i.ivashchuk@mail.ru

УДК 339.9

В. З. Запукхляк

здобувач кафедри міжнародних фінансів,
Тернопільський національний економічний
університет, Україна
zapukhlyak.v@gmail.com

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ АСИМЕТРИЙ

Анотація. У статті розглянуто проблеми зростання асиметрії соціально-економічного розвитку країн. Доведено наявність асиметрій інвестиційного розвитку країн світу. Проведено аналіз регіональної структури прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та сформовано кластери країн за показником залучення ПІІ. Визначено глобальні виклики інвестиційному розвитку країн і запропоновано заходи щодо усунення асиметрій.

Ключові слова: асиметрії, глобальні трансформації, інвестиційний протекціонізм, інвестиційний розвиток, соціально-економічний розвиток.

І. О. Іващук

доктор економічних наук, професор, і.о. завідувача кафедрою міжнародних фінансів,
Тернопільський національний економічний університет, Україна

В. З. Запукхляк

соискатель кафедры международных финансов, Тернопольский национальный экономический университет, Украина

ИНВЕСТИЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ СТРАН В УСЛОВИЯХ УСИЛЕНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ АССИМЕТРИЙ

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы роста асимметрий социально-экономического развития стран. Доказано наличие асимметрий инвестиционного развития стран мира. Проведен анализ региональной структуры прямых иностранных инвестиций (ПИИ) и сформированы кластеры стран по показателю привлечения ПИИ. Определены глобальные вызовы инвестиционному развитию стран и предложены меры по устранению асимметрий.

Ключевые слова: асимметрии, глобальные трансформации, инвестиционный протекционизм, инвестиционное развитие, социально-экономическое развитие.

Iryna Ivaschuk

Doctor of Sciences (Econ.), Professor, Ternopil National Economic University, Ukraine

Vitaliy Zapukhlyak

Ph.D. Seeker, Ternopil National Economic University, Ukraine

INVESTMENT DEVELOPMENT OF COUNTRIES IN CONDITIONS OF GLOBAL ASYMMETRIES INCREASING

Abstract. Introduction. The problems of countries socio-economic development asymmetries increasing are connected with their ability to attract foreign direct investments (FDI) and to use them effectively in order to overcome the impact of the world financial crisis and to improve internal financial situation. Countries on different stages of economic development have not similar approach to the foreign financial resources usage, and developing countries often lack a clear view concerning their internationalization.